

SIDSEL TVEITEN
ANITA IVERSEN (RED.)

VEILEDNING I HØYERE UTDANNING

EN VITENSKAPELIG
ANTOLOGI

FAGBOKFORLAGET

**VEILEDNING
I HØYERE
UTDANNING**

SIDSEL TVEITEN
ANITA IVERSEN (RED.)

VEILEDNING I HØYERE UTDANNING

EN VITENSKAPELIG
ANTOLOGI

FAGBOKFORLAGET

Copyright © 2019 by
Vigmostad & Bjørke AS
All Rights Reserved

1. utgave / 1. opplag 2018

ISBN: 978-82-450-3000-6
ISBN (trykt): 978-82-450-2141-7

Tilrettelagt for e-bok: John Grieg, Bergen

Engelsk tittel: *Tutoring in higher education – a scientific
anthology*

Forsidedesign ved forlaget

Spørsmål om denne boken kan rettes til:
Fagbokforlaget
Kanalveien 51
5068 Bergen
Tlf.: 55 38 88 00 Faks: 55 38 88 01
e-post: fagbokforlaget@fagbokforlaget.no
www.fagbokforlaget.no

Materialet er vernet etter åndsverkloven.
Uten uttrykkelig samtykke er eksemplarframstilling
bare tillatt når det er hjemlet i lov eller avtale med Kopinor.

Forord

Denne boken er blitt til gjennom et samarbeid om og en stor felles interesse for praksisveilerutdanning. Samarbeidet inspirerte oss først til å utvikle studien «Kvalitet i veiledning» (KIV), der forskere og en masterstudent fra våre to respektive utdanningsinstitusjoner gjorde fire delstudier knyttet til ulike aktørers perspektiver på kvalitet i praksisveiledning. Data ble samlet inn både i sør og nord. Vi hadde Skype-møter gjennom hele forskningsprosessen og skriveseminar på Losby Gods. Underveis i studiene ble vi inspirert til å lage en vitenskapelig antologi der studiene skulle publiseres sammen med andre relevante vitenskapelige artikler om kvalitet i praksisveiledning. Dermed inviterte vi bidragsytere fra universitets- og høyskolemiljøet i og utenfor egne fagmiljøer som vi visste delte vår interesse for veiledning. Vi vil benytte denne muligheten til å takke dere alle for at dere ville bidra i antologien. Det er utfordrende å være redaktør og fagfellevurderer for egne kolleger. Vi takker derfor også for tilliten dere har vist oss i denne prosessen. I tillegg til at vi redaktører har fagfellevurdert alle bidrag, har Fagbokforlaget hatt anonym fagfellevurdering av hele manuskriptet.

Vi vil med dette få takke forlagsredaktør Liv Tønjum for inspirasjon, tålmodighet og konstruktive innspill gjennom hele prosessen, og for at hun deltok på skriveseminaret på Losby Gods med innspill som var til stor hjelp.

Ideen om en stilisert sol som forsidebilde, som symbol på å «lyse opp veiledningsfeltet», ble godt mottatt i Fagbokforlaget, og vi vil også takke designeren for et flott resultat.

Å samarbeide med andre er viktig i læring. Vi har lært både om, av og med hverandre i denne prosessen. Samarbeidet har gitt mulighet til å se kritisk på vår egen tenkning og egen praksis. Samtidig gir slikt samarbeid en unik mulighet til å se egen institusjon i lys av andres perspektiver. Også dette representerer verdifull læring. Det er stort alvor knyttet til å forske og utvikle en vitenskapelig

antologi. Derfor vil vi trekke frem gleden dette arbeidet har gitt oss på mange plan: gleden over å ha blitt kjent med hverandre, gleden over å ha fått til det vi ønsket sammen, og ikke minst humor og latter underveis.

Til slutt vil vi takke familiene våre, som har tålt, og som vi håper fortsatt vil tåle, at det er et noe utydelig skille mellom arbeid og fritid.

Lørenskog/Tromsø, mars 2018

Sidsel Tveiten og Anita Iversen

Innhold

Innledning	11
Bokens oppbygning	14

Del 1 Kunnskapsgrunnlag og utdanningspolitiske føringer for veiledning

Kapittel 1

Veiledning i læringsprosesser i helse- og sosialfaglige utdanninger – en litteraturoversikt	21
<i>Tatjana Zlatanovic</i>	
Introduksjon	21
Metode	22
Analyse	25
Resultater	26
Diskusjon	28
Mulige implikasjoner for veiledning, utdanning og forskning	32
Konklusjon	33

Kapittel 2

Veiledning som grunnlag for kompetanseutvikling	36
<i>Veslemøy Egede-Nissen og Siri Skommessvik</i>	
Innledning	36
Tre fortellinger	37
Veiledningstradisjoner	40
Veiledning som pedagogisk metode i teori og praksis	44
Konklusjon	47

Kapittel 3

Læringsutbyttebeskrivelse, taksonomier og begreper som grunnlag for veiledning	50
<i>Nanna Hauksdottir og Kjersti Sortland</i>	
Innledning	50
Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring	51
Læringsutbytte	53
Læringsutbyttebeskrivelsene i NKR – i lys av pedagogiske forutsetninger	56
Taksonomi	57
Sluttkommentar	62

Del 2 Kvalitet i veiledning fra sentrale aktørers perspektiv

Kapittel 4

«Hun må jo reflektere sammen med meg»	67
<i>Et studentperspektiv på kvalitet i veiledning i praksisstudier</i>	
<i>Ane Johannesen, Ragnhild Flittie Onstad og Sidsel Tveiten</i>	
Introduksjon og bakgrunn	67
Metode og utvalg	68
Analysen	70
Resultater	71
Diskusjon av resultater	74
Studiens styrker og svakheter	82
Konklusjon	83

Kapittel 5

Kvalitet i praksisveiledning – en vedvarende utfordring?	86
<i>Erfaringer fra praksisveiledere</i>	
<i>Ragnhild Flittie Onstad, Marita Nordhaug, Anita Iversen, Siri Skommesvik, Magne Haukland, Solveig Elle Uppsata og Sidsel Tveiten</i>	
Introduksjon og bakgrunn	86
Hensikt, formål og forskningsspørsmål	87
Metode	87
Resultater	89
Diskusjon	96
Konklusjon	102

Kapittel 6

«Å jenke det til»	105
<i>Vitenskapelig ansattes forståelse av veiledning i praksisstudier</i>	
<i>Magne Haukland, Anne Karine Gjerlaug, Siri Skommesvik, Solveig Elle Uppsata, Ragnhild Flittie Onstad, Sidsel Tveiten og Anita Iversen</i>	
Innledning	105
Metode	107
Resultater	110
1 Forståelse av god veiledning	110
2 Betydningen av kompetanse for å utøve god veiledning	111
3 Utfordringer i veiledning	113
Diskusjon	115
Konklusjon	119

Kapittel 7

I en akseptert skvis mellom systemkrav og kvalitetskrav? 121
Lederes perspektiv på kvalitet i praksisveiledning
Solveig Elle Uppsata, Anita Iversen, Siri Skommessvik, Marita Nordhaug, Ragnhild Flittie Onstad, Magne Haukland og Sidsel Tveiten

Innledning 121

Metode, utvalg og respondenter 123

Resultater 126

Betydningen av dialogisk og kritisk refleksivitet i veiledning 126

Diskusjon..... 130

Konklusjon..... 135

Del 3 Veiledning i ulike kontekster – muligheter og utfordringer

Kapittel 8

Diskusjonsforum: digital veiledning av studenter i praksisstudier 139
Catrine Buck Jensen og Cato R.P. Bjørndal

Introduksjon..... 139

Datamateriale og metodisk tilnærming..... 142

Sentrale funn 145

Funnenes betydning for veiledning og studentenes læring i diskusjonsforum..... 148

Avslutning 151

Kapittel 9

Med fokus på selvfortellinger: narrativ veiledning i en helsefaglig utdanningspraksis..... 155
Hege Olsen Richardsen og Ger Wackers

Introduksjon..... 155

Narrativitet og kognisjon 156

Veiledningsprosjektets bakgrunn 158

Studentenes selvfortellinger med negativt fortegn 160

Koda: narrativ veiledning, verdier og mestring..... 164

Kapittel 10

Veiledning i tverrprofesjonell samarbeidslæring 168
Anita Iversen, Nanna Hauksdottir, Sidsel Tveiten, Rita Jentoft og Bente Norbye

Innledning 168

Kjennetegn ved tverrprofesjonell kontekst for veiledning 169

Begrepsavklaringer og helsepolitiske rammer 170

Praksisstudier og veiledning i TPS – erfaringer fra forskningsprosjekter i nord	172
Veiledning som pedagogisk metode for TPS	181
Veien videre – noen refleksjoner	184
 Kapittel 11	
Kyndig veiledning av norske studenter på praksis i det globale Sør.....	189
<i>Hanne Svarstad og Camilla Hansen</i>	
Innledning	189
Kunnskapsgrunnlag og metode	190
Forskningslitteraturen	191
 Kapittel 12	
Veilederens dobbeltrolle: etiske aspekter i praksisveiledning.....	202
<i>Marita Nordhaug</i>	
Innledning	202
Istandsetting til hva?	205
Selvregulering og etisk refleksjon	210
Egnet, skikket, god nok?	211
 Vedlegg til kapittel 1	215
Studiene inkludert i litteraturoversikten	220
 Forfatterpresentasjoner	227
 Stikkord	231

Innledning

Sidsel Tveiten og Anita Iversen

Ordet *antologi* kommer av gresk og betyr «blomstersamling» (Caprona, 2013). Blomstersamling er et vakkert bilde og kan brukes som en metafor for innholdet i denne boken, som er en samling av vitenskapelige artikler, som alle har fokus på veiledning. Antologien er organisert i tre deler: kunnskapsgrunnlag og utdanningspolitiske føringer for veiledning, kvalitet i veiledning sett fra sentrale aktørers perspektiver og veiledning i ulike kontekster.

Ordet *perspektiv* kan bety «betraktning» (Caprona, 2013). I denne antologien betraktes veiledning fra ulike aktører og i ulike kontekster. Også utdanningspolitiske føringer og kunnskapsgrunnlag danner grunnlag for betraktning.

Ideen til antologien, eller kanskje «frøet», for å følge blomstermetaforen videre, har sitt grunnlag i samarbeid om praksisveilederutdanning mellom oss to redaktører. Førsteamanuensis Anita Iversen er ansatt ved UiT Norges arktiske universitet som leder av Senter for helsefaglig pedagogisk utvikling (HelPed) ved Det helsevitenskapelige fakultet. Professor Sidsel Tveiten er ansatt ved OsloMet – storbyuniversitetet (tidligere Høgskolen i Oslo og Akershus), Institutt for sykepleie og helsefremmende arbeid. Vi har begge stort engasjement for veiledning og praksisveilederutdanning. Fagbakgrunnen vår er ulik: Anita Iversen er bioingeniør, og Sidsel Tveiten er sykepleier. Doktorgradene er også ulike. Anita har studert biologiske mekanismer og risiko for brystkreft hos kvinner, med fokus på genetisk sårbarhet og livsstil. Sidsel har fokusert på veiledning av brukere i en helsefremmende kontekst.

Samarbeidet om praksisveilederutdanning var også grunnlaget for studien «Kvalitet i veiledning i praksisstudier» (KIV), som ble gjennomført parallelt ved våre respektive utdanningsinstitusjoner. Denne studien presenteres i del 2 i antologien.

Veiledning er et begrep som brukes i svært mange og ulike sammenhenger. Det finnes ingen consensusdefinisjon, og begrepet brukes ofte synonymt med tilgrensende begreper, som undervisning, rådgivning, informasjon og instruksjon,

for å nevne noen. Vårt syn er at veiledning kan ha elementer av innholdet i alle disse begrepene, men veiledning *per se* er mer enn det innholdet begrepene har. I en veiledningsprosess kan for eksempel undervisning eller instruksjon eller råd inngå. Hovedpoenget med veiledning er at studenten stimuleres til å reflektere, oppdage og finne eventuelle svar selv. I denne sammenheng er relasjonen mellom student og veileder av stor betydning for tillit og trygghet. Vår forståelse av hva veiledning er, tar utgangspunkt i at veiledning er en formell, relasjonell og pedagogisk istandsettingsprosess, rettet mot å styrke studentens mestringskompetanse gjennom en dialog som baseres på kunnskap og humanistiske verdier (Tveiten, 2006, 2013). Veiledning av studenter i praksisstudier i helse- og sosialfaglige utdanninger foregår i en spesiell kontekst. Denne konteksten er virkelig – studentene skal lære i en reell situasjon, ofte med pasienten eller brukeren til stede. Tilstedeværelsen kompliserer læringssituasjonen, for eksempel er den ofte uforutsigbar fordi pasientens eller brukerens behov alltid må prioriteres. Ikke alltid ser virkeligheten ut slik lærebøker eller forskning beskriver den.

Veiledning forstås som generisk eller generell i den forstand at kjernen i veiledningen, istandsettingsprosessen, betydningen av relasjonen og dialogen, kan overføres til lignende områder, i tilpasset form. Veiledning er en istandsettingsprosess som er relasjonell og pedagogisk (Tveiten, 2006, 2013). Det betyr at studenten gjennom dialogen med veiledere (fra praksis og fra universitet eller høyskole) og eventuelt medstudenter skal bli i stand til å mestre det situasjonen tilsier og styrke sin kompetanse. Relasjonen mellom veileder og student er av stor betydning for læring (Schibbye, 2002). En god relasjon preges av trygghet og tillit og er også grunnlaget for godt samarbeid. Veiledning i praksisstudier kan ses som et samarbeid mellom student og veiledere. Det er ulike tradisjoner i veiledning av studenter. Den tradisjonen som denne boken i hovedsak bygger på, er *handling og refleksjonsmodellen*, som er en videreutvikling av læringsmodellen (Lauvås & Handal, 2000). Modellen tar sikte på å utvikle kunnskapsbasen for profesjonell yrkesutøvelse ved å veksle mellom handling og refleksjon over handlingen (Lauvås & Handal, 2000, s. 65). Refleksjon før, i, etter eller over handling kan selvsagt foregå uten veiledning, men veiledningen kan øke utbyttet av refleksjonen (Lauvås & Handal, 2000).

Veiledning i praksisstudier i helse- og sosialfaglige utdanninger er omdreiningspunktet i antologien. Likevel kan innholdet overføres til veiledning av

studenter i høyere utdanning generelt, og særlig for utdanninger med praksisstudier. Veiledning er en sentral pedagogisk metode i høyere utdanning.

Det finnes mange bøker om veiledning, og det utgis stadig flere. Forskning på veiledning resulterer i stadig flere vitenskapelige artikler. Man kan kanskje undre seg over behovet for en antologi om veiledning i lys av dette. Vår hensikt er å sette fokus på veiledning i *praksisstudier* i høyere utdanning fra ulike perspektiv og dermed synliggjøre noe av kompleksiteten og mangfoldet i veiledning i denne sammenheng.

Universitets- og høyskolerådet har i den senere tid fokusert på betydningen av kvalitet i praksisstudier (Universitets- og høyskolerådet, 2016). I prosjektet *Kvalitet i praksisstudiene i helse- og sosialfaglig høyere utdanning* er hovedkonklusjonene at det er viktig å satse mer på systematisk utvikling av praksisveilederkompetanse, og at det må stilles formelle krav til praksisveilederes veiledningskompetanse. Konklusjonene ble fulgt opp i «Veiledende retningslinjer for utdanning og kompetansevurdering av praksisveiledere i helse- og velferdstjenestene», vedtatt i januar 2018.

Praksisstudier er planmessig opplæring som foregår i autentiske yrkessituasjoner under veiledning av personer med relevant yrkesutdanning og yrkespraksis (Brandt, 2005). Begrepet *opplæring* kan imidlertid tolkes slik at det har paternalistiske undertoner. Slik vi forstår det, bygger veiledning på likeverdighet mellom student og veileder, og innebærer stor grad av autonomi og egenaktivitet i oppdagelse og læring.

I stortingsmeldingen *Kultur for kvalitet i høyere utdanning* (Kunnskapsdepartementet, 2017) omtales praksisdelen i utdanningene som en viktig læringsarena for studenter i helse- og sosialfaglig høyere utdanning. Kvaliteten i praksisstudiene og hvordan de virker sammen med undervisningen ved lærestedene, er avgjørende for den samlede studiekvaliteten. For å sikre at praksisundervisningen blir relevant og har god kvalitet, er det nødvendig med nært samarbeid mellom utdanningsinstitusjon og praksissted. Betydningen av samarbeid mellom utdanningsinstitusjon og praksisfelt fremheves i ulike studier. Hva samarbeidet innebærer, og hvordan det kan organiseres, er imidlertid lite konkretisert. Man kan også undre seg over økonomiske anliggender i denne sammenheng. Sykehusene får overført midler fra staten som kompensasjon for utdanning og studentveiledning, mens kommunehelsetjenesten i langt mindre grad får det. Handler dette om ulik verdsetting? Handler det om holdninger til veiledning

og utdanning? Man kan undre seg over om veiledning av studenter ses som en tilleggsoppgave for fagpersoner, eller om det ses som en del av den faglige virksomheten. I lys av dette er lederes perspektiv på praksisveiledning interessant.

Presset på praksisfeltet for å ta imot studenter i praksisstudier er økende. Kvantitet kan i den sammenheng ha betydning for kvalitet i veiledningen. Mange studier peker på betydningen av tid til veiledning som et kvalitetskriterium (Hauge et al., 2015; Maasø, 2017).

Studentene er vant til å bruke digitale verktøy i læring, og de er i økende grad motiverte for å ta deler av utdanningen sin i utlandet, både i i-land og i u-land. Økt fokus på behov for samhandling i helsetjenesten utfordrer studentenes evne til samarbeid. Dermed blir det behov for å se praksisveiledning i ulike kontekster og på ulike arenaer.

Oppsummert viser antologien ulike perspektiver på veiledning, og hensikten er å bidra til å tydeliggjøre og synliggjøre veiledningens betydning for læring i høyere utdanning. En samling av vitenskapelige artikler bidrar til å styrke kunnskapsgrunnlaget for veiledning i høyere utdanning og gir grunnlag for å møte kompetansebehovet i dag og i fremtiden i henhold til utdanningspolitiske føringer. Antologien inneholder artikler som belyser det teoretiske grunnlaget for veiledning, erfaringer med og meninger om kvalitet i veiledning, og veiledning i ulike kontekster.

Bokens oppbygning

For å ha mest mulig konsistent begrepsbruk er hovedsakelig *praksisveileder* brukt om veileder som er ansatt i praksisfeltet, mens *lærerveileder* er brukt om veiledere som er ansatt ved universitet eller høyskole.

Alle forfatterne har tilknytning til studenter, som vitenskapelig ansatte ved høyskole eller universitet, med unntak av forfatteren av en artikkel som er basert på en masteroppgave. Studentperspektivet i den oppgaven og masterstudentens deltakelse i KIV representerer brukerperspektivet i antologien.

Høgskolen i Oslo og Akershus ble universitet våren 2018. Derfor brukes navnet OsloMet – storbyuniversitetet i innledningen, mens Høgskolen i Oslo og Akershus er brukt i sammenhenger som er beskrevet før denne endringen.

Kapittel 1 er en litteraturoversikt, en systematisk forskningskartlegging av tidsskriftartikler publisert mellom 2010 og 2017 med fokus på veiledning

i helse- og sosialfaglig høyere utdanning. En tematisk syntese samler resultatene fra ulike typer forskning. Kapittelet avsluttes med en utdyping av mulige implikasjoner for veiledere og studenter, praksisfelt og utdanningsinstitusjoner.

Kapittel 2 fokuserer på veiledning som pedagogisk virksomhet i læring og på betydningen av veilederens rolle i læring i praksisstudier. Gjennom tre eksempelfortellinger fra ulike utdanninger peker forfatterne på fellestrekk av betydning for at veiledning kan forstås som et viktig bidrag i yrkeskvalifisering og profesjonell dannelse, og betydningen av veilederens kompetanse.

Kapittel 3 gir en grunnleggende beskrivelse av historisk utvikling og utdanningspolitiske føringer som grunnlag for veiledning. Sentrale begreper i studieprogram og planer beskrives. Læringsutbyttebeskrivelser og taksonomier utdypes og diskuteres i forhold til bruk av pensum.

Studien «Kvalitet i veiledning i praksisstudier» (KIV) består av fire delstudier og er godkjent av Norsk senter for forskningsdata. Studien er et forsknings-samarbeid mellom vitenskapelig ansatte ved Universitetet i Tromsø (UiT) Norges arktiske universitet og OsloMet – storbyuniversitetet. I alle delstudiene er fokusgruppediskusjon brukt som metode for datainnsamling. Kapittel 4 er en av delstudiene i KIV og beskriver kvalitet i veiledning i praksisstudier sett fra studenters perspektiv, med et tverrprofesjonelt utvalg av studenter. Studien viser at kvalitet i praksisveiledning dreier seg om opplevelse av mening, refleksivitet og progresjon, relasjoner preget av anerkjennelse og omsorg, samt hensiktsmessig organisering og struktur.

Kapittel 5 beskriver en annen delstudie i KIV, praksisveilederes erfaringer med veiledning og utfordringer knyttet til kvalitet. Resultater fra fokusgruppediskusjoner med praksisveiledere, hovedsakelig fra kommunehelsetjenesten, viser at tilstrekkelig tid til veiledning og refleksjon er en utfordring, likedan studentens eget ansvar for læring, veilederens kompetanse, erfaring og forståelse for veiledning, samt samarbeid mellom praksisstedet og utdanningsinstitusjonen.

Kapittel 6, den tredje delstudien i KIV, fokuserer på vitenskapelig ansattes eller lærerveilederes forståelse av veiledning i praksisstudier. Resultatene fra fokusgruppediskusjoner med lærerveiledere fra ulike utdanninger viser at forståelsen av hva som er god veiledning, var sprikende, det samme gjaldt betydningen av kompetanse for å utøve god veiledning og hva som representerte utfordringer i praksisveiledning.

Kapittel 7 er den fjerde delstudien i KIV, og den viser hva ledere i praksisfeltet mener har betydning for kvalitet i veiledning. Ifølge resultatene oppfatter ledere at de har ansvar for kvaliteten i veiledningen av studenter, men at myndigheten knyttet til ansvaret for kvalitet gir utfordringer. De erfarer også konkurrerende forventninger når det gjelder henholdsvis pasienter og studenter, kompetansebehov og kompetanseutvikling og ulike systemer de må forholde seg til.

Kapittel 8 presenterer en studie av et nettbasert diskusjonsforum i en praksisperiode for sykepleierstudenter. Studien viser hvordan veiledning av studenter i praksisstudier kan gjennomføres ved bruk av digitale verktøy. Den setter fokus på nødvendig kunnskap, roller og ansvar for veiledning på en digital arena.

Kapittel 9 beskriver og diskuterer en rekke narrativt relevante episoder fra et studentprosjekt som viser hvordan studentene klarer å snu dårlige eksamensresultater i en positiv retning og til mestring. Kapittelet fremhever to dimensjoner av betydning for å forstå studentenes utfordringer og muligheter for endring gjennom veiledning, i lys av narrativ teori.

Kapittel 10 tar for seg veiledning i tverrprofesjonell samarbeidslæring (TPS). Som grunnlag for veiledning beskrives den tverrprofesjonelle konteksten og resultater fra to forskningsprosjekter som viser at veiledning er viktig for å lære samhandling. Veiledning som pedagogisk metode for TPS tematiseres og diskuteres.

Kapittel 11 presenterer og underbygger et argument om nødvendige betingelser for kvalitet i praksisstudier i det globale sør. Gjennom to caser fra ulike profesjoner drøftes forutsetninger for læring. Betydningen av samfunnskunnskap, etisk refleksjon, kyndig veiledning og forsvarlig organisering fremheves.

Kapittel 12 drøfter etiske aspekter i veiledning og vurdering. Veilederens ansvar for den enkelte student og for samfunnsmandatet tydeliggjøres. Kapittelet beskriver også en form for snillisme i veiledning som bidrar til å belyse problemstillingen knyttet til forholdet mellom veiledning og vurdering. Kapittelet drøfter dessuten egnethet og skikkethet i veiledningskonteksten.

Referanser

- Brandt, E. (2005). *Kartlegging av praksisbasert høyere utdanning*. NIFU STEP skriftserie, 8/2005. Oslo: NIFU.
- Caprona, Y. de. (2013). *Norsk etymologisk ordbok*. Oslo: Kagge.

- Hauge, K., Maasø, A., Barstad, J., Elde, H., Karlsholm, G., Stamnes, A., Skjong, G., Skår, J., & Thingnes, E. (2015). *Kvalitet og kompetanse i praksisveiledning av studenter i helse- og sosialfag i spesialisthelsetjenesten*. Rapport nr. 1514. Molde: Møreforskning.
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Kultur for kvalitet i høyere utdanning* (Meld. St. 16 (2016–2017)). Oslo: Kunnskapsdepartementet.
- Lauvås, P., & Handal, G. (2000). *Veiledning og praktisk yrkesteori*. Oslo: Cappelen.
- Maasø, A.G. (2017). *Kvalitet og kompetanse i praksisveiledning av vernepleier- og sykepleierstudenter i kommunehelsetjenesten i Nord- Trøndelag*. Rapport nr. 8/2016. Senter for omsorgsforskning og Nord Universitet.
- Schibbye, A.-L.L. (2002). *Relasjoner. Et dialektisk perspektiv på eksistensiell og psykodynamisk psykoterapi*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Tveiten, S. (2006). *The Public Health Nurses' Client Supervision*. Doktoravhandling. Oslo: Universitetet i Oslo.
- Tveiten, S. (2013). *Veiledning – mer enn ord ...* Bergen: Fagbokforlaget.
- Universitets- og høyskolerådet. (2016). *Kvalitet i praksisstudiene i helse- og sosialfaglig høyere utdanning. Praksisprosjektet*. Sluttrapport fra et nasjonalt utviklingsprosjekt gjennomført på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet i perioden 2014–2015. UHR-rapport, februar 2016. Oslo: Universitets- og høyskolerådet.

The background is a complex, abstract composition. It features a large, dark, circular shape in the upper center, resembling a stylized eye or a vortex. This central element is surrounded by a dense, chaotic pattern of layered, torn, and scratched textures in various shades of gray and white. The overall effect is one of depth and complexity, with many fine lines and irregular shapes creating a sense of movement and texture.

DEL I

Kunnskapsgrunnlag og utdanningspolitiske føringer for veiledning